

28.04 - 02.06.2023

animal gaze

hayvan bakışı

Ece Nada   Emin Çelik   Engin Arer   Havva Zorlu
Kübra Ateş   Uğur Savaş   Volkan Parlak

KIRAATHANE
İSTANBUL
EDEBİYAT
EVI

Küratör: Ece Nada

Asmalı Mescid Mahallesi, Yemenici Abdüllatif Sokak No:1 Beyoğlu / İstanbul

ANIMAL GAZE (HAYVAN BAKIŞI) SERGİSİ
28 NİSAN – 2 HAZİRAN 2023 TARİHLERİNDE
KIRAATHANE İSTANBUL EDEBİYAT EVİ'NDE.

ANIMAL GAZE GROUP EXHIBITION IS ON VIEW
AT KIRAATHANE İSTANBUL LITERATURE
HOUSE FROM 28 APRIL UNTIL 2 JUNE 2023.

HAYVAN BAKIŞI

ANIMAL GAZE

SANATÇILAR:

ECE NADA, EMİN ÇELİK, ENGİN ARER, KÜBRA ATEŞ, UĞUR SAVAŞ, VOLKAN PARLAK

KÜRATÖR: **ECE NADA**

"Animal Gaze" (Hayvan Bakışı) sergisinin fikri, "hayvanlara karşı işlenen suçlar" adı altında bir yargılanmanın hayal edilmesi ile ortaya çıktı ve başladı. Bu başlangıcı bir gelecek kurgusu takip etti ve "sergi içinde sergi" konseptinde dolaylı bir karşılaşma ve yüzleşme ortaya çıktı.

Jacques Derrida, *The Animal That Therefore I Am*¹ isimli kitabında bir kediyle yaşadığı karşılaşmadan bahseder. Kendisinin kediye baktığı kadar, kedinin de ona baktığını fark eder ve felsefe tarihinde yok sayılan ya da görmezden gelinen bir mesele olarak hayvanların bakışı üzerine düşünmeye başlar. Hayvanların da dışarıya yönelttikleri ve aslında pek de bilmediğimiz, belki de hiçbir zaman tam olarak bilemeyeceğimiz bakışları olduğunu fark etmek, dallanıp budaklanan bir düşünce zincirine götürür bizi. Hayvanlar yalnızca bakılan, seyredilen objeler

The idea for the exhibition *Animal Gaze* emerged with the imagination of a trial under the name of "crimes against animals." A speculative future followed this idea, resulting in an indirect encounter and confrontation with the concept of an "exhibition under an exhibition."

Jacques Derrida talks about his encounter with a cat in his book *The Animal That Therefore I Am*. He realizes that the cat is looking at him as much as he is looking at the cat, and he starts to think about the gaze of animals directed at us, which has been ignored in the history of philosophy. Realizing that animals also have their outward gaze that we do not know very well and perhaps will never know for sure leads us to a branching chain of thought. In this case, animals are no longer objects to be looked at; they are treated as subjects with their own gaze. This is perhaps the

¹ Çevirisi güç olmakla birlikte Elçin Gen tarafından "O Hayvan (var) Öyleyse Varım" şeklinde çevrilmiştir.

olmaktan çıkar, kendi bakışları olan öznel olarak ele alınır. Hayvanların özgürleşmesinde en önemli adımdır belki de bu; sayılarla belirtilen, insanların kendi faydalarına kullandıkları alanlara göre isimlendirilen ve sınıflandırılan bir “yığın” ve “sürü” olarak değerlendirilmelerine karşıt bir bakış açısı sunar. Bu bağlamda *Animal Gaze* “peki ya hayvanlar özgürleşmiş oldukları bir gelecekte kendi sömürülme geçmişlerine, tarihlerine baksalar ne olurdu?” diye sorar ve şöyle sürdürür; Biz, onların kendi geçmişleri ile karşılaşmaları ve bizim bugün halen onlara yaptıklarımızla yüzleşsek, kendimize bir de onların gözünden baksak ne olurdu?

Bu gelecek kurgusunda (insan dışı) hayvanlar, insanlar için varolan ve elverişli “doğal” kaynaklar (giyim, yemek, mobilya, ilaç vb) olmaktan çıkmıştır ve nihayet insanın hayvan sömürüsü arşivlere konmuş, sergilenmiştir. İnsan seyircinin bugünde baktıkları, gelecekteki hayvanların kendilerinin ya da atalarının yaşadıklarını görmeye gelmiş oldukları şeylerdir. Eski bir kesimhane arşivsel kalıcı bir sergi alanı olmuştur; amaç hayvanlara kendi geçmişlerini göstermektir. Bu esnada bizler (bugündeki sergi seyircisi olan insanlar) de hayvanların yüzleşmesine, bugünden dolaylı şekilde katılırız.

Sergiyi gezen (gelecekteki) hayvanların oradan bugüne uzanan varlığı ilk olarak sadece birinci sergi odasında duyulan seslerle (hayvanların homurtusu, ayak sesleri) hissettirilir. Yüzleşme, önce insanın

most crucial step in the liberation of animals; it offers a contrasting view of how people are treated as a “heap” and a “flock” denoted by numbers, named and classified according to how humans exploit them. In this context, *Animal Gaze* asks, “What if animals looked at their history of exploitation in a future where they were liberated?” and continues: What would happen if we confronted the animals learning about their own past and what we still do to them today; what if we looked at ourselves through their eyes?

In this speculative future (non-human) animals are no longer “natural” resources for humans (for clothing, food, furniture, medicine, etc.), *Animal* exploitation has been put in archives and exhibited. Today, the human audience is looking at what animals from the future have come to see, their past, and what their ancestors have been through. A former slaughterhouse is repurposed as a permanent exhibition space; the goal is to show animals their own history. Meanwhile, we (the people who are today’s exhibition audience) attend the future confrontation of animals indirectly from today.

At first, the existence of the (future) animals visiting the exhibition with us is hinted at through the sounds (grunts and footsteps of animals) in the first room. The confrontation begins with

kendi gündelik ve sıradan hayat akışında unuttuğu, kanıksadığı, normalleştirilmiş şiddet ve sömürü kültürü ile karşılaşmasıyla başlar. Kanıksanan “şey”ler bizi bu odada gelecekte bir arşiv olarak karşılar. Yabancılaşma bu odada başlar ve ikinci odada bir yüzleşmeye dönüşür. İkinci odada “Encounter” isimli işte seyirci hem kendi yansımalarını hem de gelecekte bu sergiyi gezen hayvanların silüetlerini görür. Şimdi ile geleceğin kavuşmasının ardından, karşı duvarda insan olmayan hayvanları bize (sanatçının kamerasına) bakarken buluruz. Bu ana dek saklanan hayvanlar ve bakışları, son aşamada insan hayvanının bakışıyla buluşur.

Animal Gaze, sanatın süregelen hayvan sömürsü hakkındaki sorumluluğunu da sorgular. Arşiv sergisi bağlamında düşünüldüğünde sanat her şey olup bittikten sonra mı gelir, normalleştirilmiş bir sömürü kültürünün eleştirisinde sanatçılar ve sanat kurumları ne yapmaktadır sorularını ortaya koyar. Bu sorular hem sanatın aktivizmdeki yerine hem de günceli barındırıp barındırmaması gibi konulara yöneltilmiştir.

Şimdi ile geleceğin birbirine girmesi, bu sömürü geçmişte mi kaldı sahiden yoksa tam da şu an kapıdan çıktığımızda halen sürüyor mu ve hatta bedenlen hayvan parçalarını üstümüzde taşıyor, midemizde sindirmeye mi çalışıyoruz sorularını beraberinde getirirken, günlük hayatımızdan kesitler sunan tanıdık ama bu bağlamda bir o kadar tuhaf ve yabancı olan

encountering the normalized violence and exploitation that people have forgotten and taken for granted in their daily and ordinary life flow. The “things” taken for granted welcome us in this room as an archive from the future. Alienation begins in this room and becomes a confrontation in the second room. Faced with the artwork titled “Encounter” in the second room, the audience sees both their own reflection and the silhouettes of animals visiting this exhibition in the future. After the present meets the future, we find non-human animals on the opposite wall looking back at us, at the artist’s camera. The animals and their gazes, which have been hidden until this moment, finally meet the gaze of the human animal.

Animal Gaze also questions the responsibility of art for the ongoing exploitation of animals. In the context of an archive exhibition, it asks if the art arrives at the scene only after everything has happened. It raises the question of what artists and art institutions are doing or not doing in the criticism of a normalized culture of animal exploitation. These questions address the role and place of activism in art and whether art contains the contemporary or which contemporary issues it chooses to include and exclude from its agenda.

The interweaving of the present and

sanat eserleri, şimdi ile bireysel bir yüzleşmeyi amaçlar. Viktor Shklovsky'nin bahsettiği *ostrannnie* yani sanatın yabancılaştırma (defamiliarization) etkisi ile alışılmış olana yeniden ve bu kez başka bir gözle bakabilmemiz için bir zemin hazırlanmıştır.

Serginin "hayvan bakışı" (animal gaze) ile kastı, "hayvan" diyerek insanı ayırıp, insan olmayan her canlıyı bir çatı altında toplamak ve her bir canlıyı tek bir bakışla sınırlamak değildir. Aksine, kast edilen insan hayvanının bakışıyla, insan olmayan ve insan tarafından sömürülen hayvanların baktıkları (yani hayvan sömürüsü arşivi) ile karşılaşmasıdır. Bu yüzdendir ki birinci odada hiçbir hayvanın bize bakan gözleri ile karşılaşmamıza izin verilmemiştir. Senelerdir hayvanlarla bakışmış ve birlikte yaşamış olmakla birlikte, bu bakışmanın ve birarada olmanın aslında bir şeyi değiştirmedığı (yani sömürü, objeleştirme ve küçümsemenin sürmesi), esas meselenin hayvana "nasıl" baktığımızla yani hangi algıyla (antroposentrik² – insan merkezli- bakış ile

---

2 Antroposentrizm konusunda insanın insan kimliği dışından bakmasının, hayatı deneyimlemesinin doğal olarak mümkün olmadığı ve bu nedende de antroposentrizmden kaçışın imkansızlığı özellikle eleştirel hayvan çalışmaları alanında öne sürülmüştür. Burada bahsi geçen ve eleştirilen antroposentrizm, Lori Gruen'in *Entangled Empathy* adlı kitabında açıkladığı iki çeşit antroposentrizm üzerinden açıklanabilir. Biri, sahiden insanın insan olduğu için insana ait bir bakış açısı olmasından dolayı olan kaçınılmaz antroposentrizm iken, eleştirilen "arrogant anthropocentrism" yani "küstah" ya da "kibirli" antroposentrizm olarak geçer. Eleştirilen, insanı merkeze ve hiyerarşi kurarak en tepeye yerleştirip diğer her şeyi insana hizmet edenler olarak değerlendirmektir. Bu bağlamda türçülük (speciesism) de konunun yan dallarından biridir çünkü kurulan bu hiyerarşi ile birlikte ortaya çıkar.

the future, the shifting of temporality brings up questions such as; is this exploitation really a thing of the past, or is it still going on right now when we step out the door? Are we carrying animal parts on us right now? Are we trying to digest them in our stomachs? The artworks that typically seem somewhat familiar to us create an uncanny feeling in the context of an archive of exploitation and aim to bring about a personal confrontation. Defamiliarization¹ plays a central role and asks to look at the "normal" again from a different perspective.

In the context of this exhibition, the "animal gaze" does not intend to separate human beings by dividing the remaining animals and gathering them under one roof that is "animal", limiting them to a single gaze for each living being. Instead, what is meant by "animal gaze" is the encounter of the human animal's gaze with what the gaze of non-human animals is directed at; the archive of animal exploitation. For this reason, we are not allowed to meet the eyes of any animal looking at us in the first room. Although we looked at each other and lived together with animals for years, this did not make a change. It is because the main issue is how we look at animals; is

---

1 *Ostranenie* (defamiliarization): an artistic technique coined by Viktor Shklovsky in *Theory of Prose* (1925)

veganizmdeki hayvanı birey olarak gören bakış farkına değinilmekte) baktığımızla ilgili olmasıdır. Derrida'nın karşılaşmasından hareketle; onların kendilerine özgü bakışlarının farkında mıyız yoksa onları sadece bakılan "şey"ler olarak mı görüyoruz? Kendimizi onların yerine koyuyor muyuz? Hangi hayvanları birey olarak kabul ediyoruz, hangilerini sayılarla ve beden parçaları ile anıyoruz?

Hayvanların insanlaştırılmasını (antropomorfizm) engellemek adına eserlerde insan dili yani yazılı ve sözlü dile mümkün olduğunca yer verilmemiştir. Elbette hayvanların sergi gezmesi fikrinin başlı başına hayvana insan özelliği atama olarak sayılabileceğinin de bilincinde olarak, bunu en aza indirmek amaçlanmıştır.

Burası, insanlar ve insan olmayanların, yani hayvan denerek aşağı görülen, ötekileştirilen ya da mitleştirilen, metafor olarak kullanılanların, iki farklı zaman boyutundan gelerek buluştuğu bir karşılaşma ve yüzleşme yeridir.

*Animal Gaze, Ece Nada'nın Koç Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat alanında yazdığı yüksek lisans tezinin bir parçasını oluşturmaktadır.

it anthropocentric², or do we consider each animal as an individual (as argued in veganism)? Do we give recognize their individual gazes? Or do we still consider them as things to be gazed at? Do we put ourselves in their shoes (or paws, claws)? Which animals do we recognize as individuals and which ones do we mention with numbers and their body parts?

To abstain from anthropomorphism (giving human qualities to animals, humanizing animals), human language (written and spoken language) was avoided in the artworks as much as possible. Being aware that animals visiting an exhibition can be considered as assigning human characteristics to animals, we sought to keep it at a minimum.

This is a place of encounter and confrontation where humans and nonhumans (animals who are marginalized, objectified, mythologized, and used as metaphors) arrive from two different dimensions of time.

*Animal Gaze is a part of Ece Nada's MA thesis in Comparative Literature at Koç University.

---

² There has been arguments especially in the area of Critical Animal Studies about the impossibility of an outlook that human beings can have that is not human centered. Here, what is being criticized as anthropocentrism can be explained through Lori Gruen's differentiation of two types of anthropocentrism that she explains in her book *Entangled Empathy*. One of them is "inevitable" because naturally, as humans, each of us have a perspective that is human centered, it is the human perspective. What is problematized is the "arrogant anthropocentrism" which refers to human supremacy, an exceptionalist perspective that considers human as the highest being on earth and all that is not human as below human. Speciesism occurs within this anthropocentric view.

Ece Nada,

Karşılaşma serisi, *Encounter series*, 2023

Yerleştirme, *Installation*

Karşılaşma_arşiv, *Encounter_the archive*

Emin Çelik,
Koyun Saymak, 2023
Counting Sheep
Yerleşirme, *Installation*

Engin Arer,

Envanter, Inventory, 2023

Video yerleřtirmesi, *Video installation*

7'10" loop

Havva Zorlu,
Tekrar Bak, *Look Again*, 2023
Video

Kübra Ateş,

Dana Etinin Bölümleri, *Veal/Beef Cuts*, 2023

Branda üzerine karışık teknik, *Mixed media on canvas*

Kübra Ateş,
1,2,3,4,5..., heykel, 2023
Mixed media sculpture

Uğur Savaş,

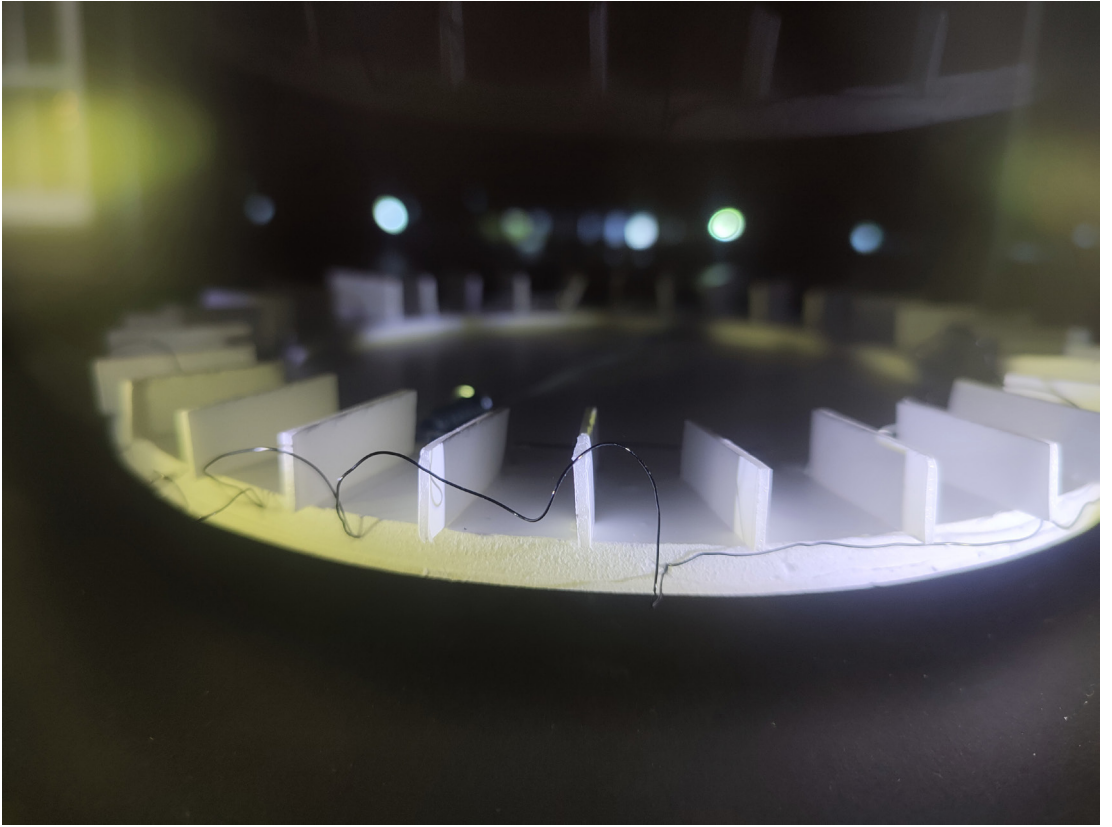
Labirent Faresi, *Labyrinth Rat*, 2023

Stop-motion animasyon film, *Stop-motion animation*

Volkan Parlak,
Haliç Kongre Merkezi, 2023
Haliç Congress Centre
Yerleşirme, *Installation*

Volkan Parlak,

Anne, Mom, 2023

Hareketli heykel, Moving sculpture

Emin Çelik,
Sanat Sömürü Arşivi, 2023
Archive of Exploitation in Art
Çizim ve kolaj
Drawing and collage

ANIMAL GAZE

SANATÇILAR:

ECE NADA, EMİN ÇELİK, ENGİN ARER, KÜBRA ATEŞ, UĞUR SAVAŞ, VOLKAN PARLAK

KÜRATÖR: ECE NADA

Tasarım konsepti

Bülent Erkmn

Baskı öncesi hazırlık

Mehtap Gürbüz

Sergi hazırlığı

Pelin Sidar Genç

Sergi afişi ve animasyonu tasarım

Engin Arer

Baskı ve cilt

Kopyaevi Basım Merkezi

İstiklal Cad. Postacılar Sok. No: 4/A Beyoğlu / İstanbul

Telefon: 0 212 245 83 84

ASMALI MESCİD MAHALLESİ
YEMENİCİ ABDÜLLATİF SOKAK: 1
BEYOĞLU / İSTANBUL